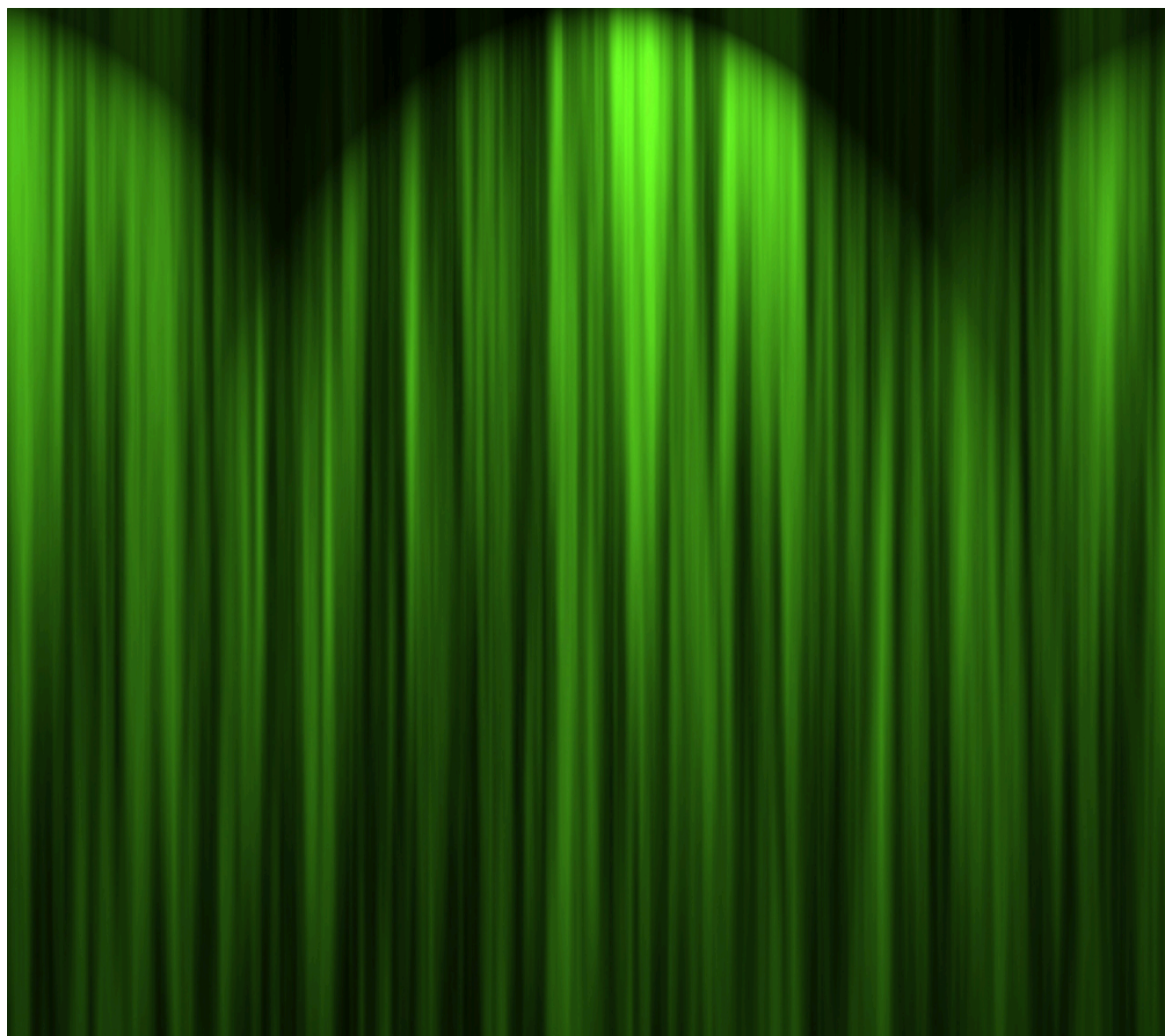

THE THEATRE GREEN BOOK

2. Hållbara verksamheter: Detaljerad handbok

Version 2

Många personer har bidragit med synpunkter, kunskap och stöd i översättning och utveckling av den första svenska upplagan av Theatre Green Book:

Särskilt tack till Katarina Hatti Isaksson, Annika Bromberg, Adam Knapasjö, Petra Weckström, Sanne Hellberg, Jan Hansen och Henrik Gustafsson från föreningen Hållbart Kulturliv NU.

Stort tack också till Anna Ardelius, Peter Oijens, Tor Broström, Linda Rullander Drackner, Torsten Nobling, Niklas Wiberg, Johanna Westlin, Jessica Hedin, Jonathan Korsar, Nina Garp, Carl-Magnus Palmblad, Rikard Silverfur, Hans-Olof Karlsson Hjort, Alexander Peck och personal på Folkeatern Gävleborg.

svensk scenkonst

Renew Culture
The Theatre Green Book

BURO HAPPOLD

Förord till den svenska översättningen

Scenkonsten har en stark förmåga att beröra och engagera. Den kan förena människor och vara en ifrågasättande och inspirerande kraft i svåra tider. I dag står vi inför den stora utmaning som klimatförändringarna och behovet av en mer hållbar framtid innebär. Här måste scenkonsten ta sin del av ansvaret utifrån sina möjligheter och förutsättningar.

Theatre Green Book är ett av flera verktyg som kan stödja arbetet med att omvandla ambitioner till konkret och systematisk handling. Hur detta arbete tar form kommer naturligtvis att variera, då verksamheterna har olika förutsättningar och behöver utgå från sina egna behov och mål. Att göra denna översättning har varit en prioritet för Svensk Scenkonst, i övertygelsen om att tillgänglighet är en nyckel till förändring.

Hållbarhet handlar inte bara om miljön, utan också om sociala värden. Det är områden där scenkonsten har mycket att tillföra genom att skapa utrymme för samtal, stärka samhörigheten och synliggöra olika perspektiv. Hållbarhetsarbetets sociala dimension är lika viktig som den ekologiska, och vårt arbete måste omfamna båda.

Jag vill rikta ett varmt tack till vår projektledare, kommunikationschefen Annika af Trolle, översättaren Åsa Norling och alla andra som bidragit till den svenska upplagan.

Nu finns Theatre Green Book tillgänglig som en resurs för scenkonstverksamheter att hitta sina egna vägar framåt i arbetet med att minska sin klimatpåverkan och bidra till en mer hållbar framtid.

Mikael Brännvall, VD för Svensk Scenkonst

1 Inledning	5
2 Att komma igång – förberedande nivå	6
3 Grundprinciper	7
4 Kommunikation	8
5 Papper och digitala medier	9
6 Mat, dryck och försäljning	10
7 Fastighetsförvaltning	11
8 Återbruk och återvinning	13
9 Resor och transport	14
10 Avtal och inköp	16
11 Nettonoll och mer därtill	17

Vi vill tacka alla som har stöttat Theatre Green Book med sin tid, sitt engagemang och sina idéer.
Ett särskilt tack till finansörerna av Theatre Green Book, vars namn finns på theatregreenbook.com.

The Theatre Green Book is copyright © Buro Happold and Renew Culture Ltd. All rights reserved.

Renew Culture
The Theatre Green Book

BURO HAPPOLD

Förord

Theatre Green Book ger scenkonstskapare och verksamheter gemensamma standarder för branschens resa mot hållbara metoder. *Hållbara produktioner* sätter gemensamma standarder för att skapa produktioner på ett hållbart sätt. *Hållbara byggnader* ger vägledning för att göra scenkonstbyggnader och lokaler ändamålsenliga i ljuset av klimatkrisen.

Den här delen, *Hållbara verksamheter*, täcker allt annat som scenkonstverksamheter gör, från catering till repetitioner, kontor och resor.

Scenkonstens påverkan på planeten är omfattande. Offentliga byggnader förbrukar energi. Publiken, personalen och scenkonstnärerna måste göra resor. De många verksamheter som en scenkonstverksamhet behöver, från repetitioner till marknadsföring, biljettförsäljning, avfallshantering, omklädningsrum och kaffekokning, bidrar alla till scenkonstens klimatavtryck.

Det handlar inte om att bestämma sig för vilken verksamhet som är värst och glömma resten. Om scenkonsten ska bli hållbar, och uppfattas som hållbar av allmänheten, måste den se över alla aspekter av vad scenkonstskapande är, och ompröva alla sätt på vilka den för närvarande skadar planeten.

Handboken *Hållbara verksamheter* bygger på branschens egen expertis och kunskap från organisationer som redan har påbörjat denna resa. Vägledningen erbjuder lösningar och en steg-för-steg-metod för att ta itu med alla de utmaningar organisationer ställs inför i arbetet att ställa om till en ekologiskt hållbar verksamhet.

Lisa Burger and Paddy Dillon, Renew Culture

hållbara verksamheter
DETALJERAD HANDBOK

1 Inledning

1 Varför behövs en Theatre Green Book? ?

Klimatkrisen är ett omedelbart hot mot vår säkerhet, jämställdhet och vår välfärd. Vi behöver snabbt begränsa utsläpp av växthusgaser, minska skador på den biologiska mångfalden och därmed åstadkomma en rättvis omställning där människor, platser och samhällen får stöd och sårbara grupper skyddas.

Scenkonsten kan inte ensam lösa klimatkrisen men den kan spela en angelägen roll i att hantera den. Scenkonsten kan ifrågasätta och utmana, provocera, underhålla och överraska. Den kan spegla oron hos generationer av människor som står inför en tid av svindlande, skrämmande förändringar.

Men för att göra det behöver själva scenkonsten förändras.

2 En tydlig väg mot hållbarhet

Theatre Green Book ger scenkonsten en vägledning mot hållbarhet. Den bygger på år av arbete och erfarenhet av scenkonstmakare och pionjärer för hållbarhet som Julie's Bicycle, Creative Carbon Scotland, SiPA, Ecostage och andra. Den visar vägen mot ett sätt att skapa scenkonst som minimerar utsläpp av växthusgaser och avfall, värdesätter människor och bidrar till ett mer hållbart samhälle.

3 De tre delarna av Theatre Green Book

Theatre Green Book delar upp utmaningen i tre områden. Tillsammans ger de scenkonstbranschen tydlig, praktisk och detaljerad guidning mot hållbarhet:

- 1 Hållbar produktion
- 2 Hållbara verksamheter (denna del)
- 3 Hållbara byggnader
- 3 Sustainable Buildings

4 Hållbar verksamhet

Den här handledningen har tagits fram med hjälp av alla typer av scenkonstarbetare: publikvärdar, verkstadschefer, ansvariga inom försäljning, marknadsföring och kommunikation, hållbarhetsansvariga, resturangchefer och fastighetsskötare.

Deras input har följts upp med branschpartners och expertgrupper från närliggande sektorer. Handledningen Hållbar verksamhet bygger inte bara på branschens kunskap om att driva scenkonstverksamhet, utan även på den expertis inom hållbart arbete som redan har utvecklats av många yrkesverksamma inom scenkonsten.

Det finns några överlappningar mellan Hållbar verksamhet och Hållbara byggnader. Hållbar verksamhet behandlar utmaningen att sköta byggnader på ett hållbart sätt, medan Hållbara byggnader handlar om hur man kan göra själva byggnaderna mer hållbara. Oavsett vilken roll du som läsare har, är det värt att titta på båda handledningarna.

5 Olika skala

Det är oundvikligt att vissa råd i den här handboken gäller för större scenkonstinstitutioner, som har egna fastighetsteam, "front-of-house"-specialister som receptionister, publikvärdar, hovmästare och resurser för central upphandling. Likaså kommer vissa råd att gälla för verksamheter som inte har någon egen scen. Hantering av avtal, avfall, papper, transporter och leveranser kan falla på en eller flera personer, men det är svårt att sätta upp en scenkonstproduktion eller ta emot ett gästspel utan att använda dessa resurser.

Scenkonstarrangörer av alla storlekar har deltagit i arbetet med att ta fram Theatre Green Book och hållbarhetsprinciperna gäller för alla slags verksamheter. Ni kanske inte har ett särskilt marknadsföringsteam, men samma princip gäller för att få ut ert hållbarhetsbudskap till publiken. Er byggnad kanske inte har ett BMS-system (centralt styrsystem för att övervaka och styra husets olika tekniska system som värme, ventilation, belysning etcetera) - men principen att minimera energianvändningen är densamma. Om tid och resurser är begränsade kan den här handledningen hjälpa er att fokusera på de områden där ni kan göra störst skillnad.

Nätverk av mindre aktörer kan dela varandras utmaningar och expertis. De kan samla och dela resurser. I Storbritannien kan företag göra gemensamma upphandlingar för att sänka kostnaderna, till exempel genom att köpa in grön energi via en så kallad "energy basket" (vilket inte verkar finnas i Sverige).

I Sverige ökar dock intresset för så kallade "energigemenskaper". Dessa har fokus på produktion av energi och kan ta flera olika former. Till exempel kan verksamheter eller hushåll gå ihop och köpa in solceller gemensamt, eller producera egen energi tillsammans. Se även "Hållbara byggnader", kapitel 6, samt resurssidan.

6 Tre olika standarder

För att arbeta hållbart måste scenkonstinstitutioner och fria grupper se över hela sin verksamhet. Det gäller allt från marknadsföring till resor, från att driva kontor på ett hållbart sätt till att titta på avfallshantering och uppvärmning. Det är ingen mening med att driva en hållbar restaurangverksamhet om avfallet fortfarande går till deponi och elementen värmer upp tomma rum.

Så vägledningen i *Hållbar verksamhet* täcker därför allt. För att uppnå "bas"-nivån, den lägsta av tre standarder, måste ni göra framsteg med olika aspekter av er verksamhet. För att avancera till "mellan" och "avancerad" krävs förbättringar över hela linjen.

Det viktigaste är att påbörja resan nu.

Kostnader

Hållbarhet behöver inte kosta mer. Tvärtom kan en minskad energianvändning vara en stor besparing för organisationen. Det är värt att komma ihåg när vissa inköp - av miljövänliga material eller rengöringsprodukter - blir dyrare.

Huvudsaken är att hållbarhet tillsammans med kostnader blir en viktig drivkraft för de beslut som fattas. Vi kommer aldrig att arbeta hållbart om hållbarheten alltid får stå tillbaka för kostnaden.

Bortsett från planetens hälsa finns det stora kommersiella fördelar med den motståndskraft, det fokus på människor och det långsiktiga tänkande som hänger samman med hållbarhet.

2 Att komma igång - förberedande nivå

Att bygga upp en miljömedveten organisation och kommunicera vad man gör är en avgörande del av omställningen till nettonoll. Det utgör det första steget i Theatre Green Books "förberedande" standard och är även det första steget i Theatre Green Books standard för hållbar verksamhet.

1 Förberedelser

För att lyckas i omställningen till hållbar scenkonst måste ni

- Göra åtagandet att ställa om
- Organisera er för att stötta omställningen
- Ta fram en handlingsplan och en tidsplan
- Bestäm vilka data ni behöver samla in
- Bestämma hur ni ska förmedla framstegen utåt

2 Att sätta ihop en hållbarhetsgrupp

För att åstadkomma förändring måste det finnas rätt förutsättningar för en omställning till hållbarhet.

Ni behöver en arbetsgrupp för att driva processen, vars deltagare har ingående kunskap om:

- Produktioner
- Verksamheten i huset
- Byggnader och lokaler
- Insamling av data
- Kommunikation

Om ni är en mindre organisation kommer dessa funktioner förmodligen att överlappa varandra. Hållbarhetsgruppen behöver även en sammankallande medarbetare och en medlem av ledningsgruppen.

3 Att skapa en hållbarhetskultur

Se till att få stöd från ledningsgruppen. Styrelsen och ledningen måste stödja hållbarhetsarbetet. Involvera personalen. Det är medarbetarna som kommer att genomföra förändringarna i praktiken och deras expertis behövs. Inrätta ett "grönt" personlnätverk för att fortbilda, identifiera utmaningar och utbyta idéer. Planera för utbildning i klimatkunskap inom hela organisationen. Kommunicera mål, milstolpar och framgångar på ett tydligt sätt.

Glöm inte bort utomstående intressenter. Frilansare, skådespelare och konstnärer, bidragsgivare och sponsorer, supportrar och publik måste alla ha insyn i era ambitioner när det gäller hållbarhet och ta del av era framsteg.

Ni behöver en kommunikationsplan som beskriver hur ni sprider budskapet om hållbarhet, firar framgångar och ser till att alla känner sig delaktiga och engagerade. Kapitel 4 i den här handledningen behandlar kommunikation.

4 Att sätta ett mål

Theatre Green Book sätter upp tre nivåer för verksamheter:

- Bas
- Mellan
- Hög

Börja med att samla arbetsgruppen för att utvärdera hur ni ligger till i förhållande till respektive standard. Använd Theatre Green Books basstandard som checklista. Sammanställ en lista över saker som ni inte har gjort ännu. Bestäm sedan vilken nivå ni ska sikta på och sätt upp en tidsplan för att uppnå den.

Basnivån innebär att ni har uppnått en meningsfull förändring och är på väg mot en utsläppsfri verksamhet. En verksamhet på Theatre Green Books högsta nivå är i praktiken utsläppsfri.

5 Prioriteringar

Det är lätt att fastna i de många motstridiga utmaningarna kring hållbarhet.

Hållbarhetsexperter talar ofta om "Scope 3-utsläpp", den indirekta koldioxidpåverkan från det mesta vi gör. De omfattar ett stort antal olika utmaningar: inköp av ny utrustning, marknadsföring av föreställningar, publikens resor, tryck och publicering, kommunikation och marknadsföring, juridiska tjänster och företagstjänster, IT-tjänster och catering. Vissa är lätta att förändra. Andra ligger mestadels utanför ens kontroll.

Det är viktigt att lägga energin där den gör mest nytta. För att underlätta detta har Theatre Green Books handledning Hållbar verksamhet delats in i sex kategorier: papper och digitala medier; mat, dryck och försäljning; byggnadsförvaltning; återbruk och återvinning; resor och transporter samt avtal och upphandling.

Vissa delar är kanske inte aktuella för er organisation, men en hållbar verksamhet kräver att man gör övergripande framsteg. Det är ingen poäng med att ha en "grön" bakomliggande verksamhet om ni slösar med energi i foajéerna.

1 Fokusera på det ni kan påverka och släpp det ni inte rör över.

Till exempel är publikens resor sannolikt en stor del av verksamhetens påverkan. Ni kan informera om och uppmuntra publiken att använda hållbara resealternativ (se kapitel 9). Det går inte att tvinga människor att resa på ett annat sätt. Så gör vad ni kan och gå sedan vidare till nästa uppgift.

2 Identifiera vilka åtgärder som har störst effekt.

3 Planera åtgärder genom att balansera stor effekt med vad som är lättast att genomföra.

4 Sätt en tidsplan för varje åtgärd.

Spårningsverktyget för verksamheter (en arbetsbok i Excel, finns översatt till svenska) kommer att underlätta för er.

3 Grundprinciper

Inledning

Hållbara verksamheter omfattar ett brett spektrum av olika åtgärder. Grundprinciperna är ändå väldigt enkla:

MINSKA hur mycket ni använder.

SKAFFA det ni använder på ett så hållbart sätt som möjligt.

ÅTERBRUKA ELLER ÅTERVINN så mycket som möjligt.

Vad ni än gör blir det mycket enklare om ni samarbetar, nätverkar och utbyter erfarenheter.

1 Minska

Den första åtgärden är alltid att minska hur mycket energi eller resurser som används. Oavsett om det handlar om elförbrukning, avfallsmängder, antal kilo kontorspapper ni beställer eller storleken på er dataslukande webbplats, blir det betydligt enklare att driva och köpa in saker på ett hållbart sätt om ni redan från början minimerar ert klimatavtryck.

2 Skaffa

När ni har minskat mängden av allt ni behöver kan ni börja införskaffa det på ett så hållbart sätt som möjligt. Det kan innebära att köpa in förnybar el, att hitta den mest hållbara typen av återvinningsbara kaffekoppar till kaféet eller att handla lokalt för att minska transporterna.

Att välja hållbara material, förkorta leveranskedjorna genom att köpa direkt från producent eller fråga leverantörerna om vilka transporter de använder - allt detta är exempel på hur ni kan få de varor och tjänster du behöver från den mest hållbara källa ni kan hitta.

3 Återbruka eller återvinna

Slutligen finns utmaningen att göra sig av med sitt avfall på ett så hållbart sätt som möjligt. Det finns vägledning i kapitel 7, men principen är att återanvända eller återvinna så långt det går, oavsett om det gäller att skicka matavfall till biogasproduktion, skänka restbitar från verkstad och ateljé till lokala skolor eller sälja oönskade möbler på Blocket eller andra begagnatmarknader.

Att utbyta erfarenheter

Använd era nätverk för att sprida expertis och utbyta lösningar. Inkludera samarbetspartners, leverantörer, frilansare och supportrar i er hållbarhetsresa. Se till att förmedla ert hållbarhetsbudskap till alla ni arbetar med - även till publiken.

Byggnader

Byggnader kan i många fall tillhöra scenkonstens mest betydande klimatpåverkan. Kapitel 7 ("Byggnadsförvaltning") är en nyckel till en hållbar omställning.

I Sverige finns flera standarder, certifieringar och initiativ med syfte att minska utsläpp och främja klimatneutralitet inom fastighetssektorn, t. ex Miljöbyggnad IDrift eller BREEAM-SE för byggnader i drift.

Även om en certifiering inte är aktuell, kan manualer till standarder (som NollCO2) vara användbara som verktyg för att lära sig mer om mätning och minskning av klimatpåverkan och klimatkompensation för kvarvarande utsläpp. Sök information hos Swedish Green Building Council.

Theatre Green Books *spårningsverktyg* (en arbetsbok i Excel, som finns översatt till svenska) ger förslag på praktiska åtgärder för att minska klimatpåverkan. Theatre Green Book *undersökningsverktyg för byggnader* (en arbetsbok i Excel, finns översatt till svenska) underlättar planeringen av de förändringar som krävs för att uppgradera er byggnad.

4 Kommunikation

1 Grundprinciper

Scenkonstnärer är väl medvetna om teaterns och konstens potential att påverka samhället när det gäller att möta klimatkrisen. Men vi kan bara göra det om vi är uppriktiga med vår egen insats och delar med oss av vad vi gör för våra partners, intressenter och publik.

Och vi kommer bara att klara utmaningen att förändra vårt arbetssätt om vi har en nära kommunikation med varandra.

God kommunikation är avgörande för utmaningen att göra scenkonsten hållbar. Institutioner och fria grupper behöver:

- Arbeta på ett sätt som är hållbart för planeten och berätta utåt vad de gör för att stålla om.
- Informera sina egna medarbetare och samarbetspartners hur de genomför omställningen, så att alla kan arbeta effektivt tillsammans.

2 Budskapet

En förutsättning för att kunna kommunicera om hållbarhet är att det finns tydliga budskap att förmedla:

- Verksamhetens värdegrund och vision, dess prioritering av en kraftfull respons på klimatkrisen och dess vilja att få publiken med sig.
- Hur man planerar att hållbarhetsanpassa sitt eget arbete - det är avgörande för att ge trovärdighet åt hela budskapet) med tydliga, genomförbara mål snarare än vaga ambitioner. Till exempel: "Vi är på god väg att uppnå Theatre Green Books basnivå senast i december i år".
- Berättelser om verksamhetens utmaningar, prestationer och framgångar - till exempel hur en produktion nyligen uppnådde Theatre Green Books "mellanstandard" eller hur en medarbetare hittade ett sätt att minska mängden onödiga batterier.
- Ny EU-lagstiftning som ska minska risken för "greenwashing", innebär att kraven på transparent hållbarhetsrapportering ökar och att sättet att se på hållbarhetskommunikation kommer att påverkas. Kolla upp *CSRD-direktivet*, *Empower Consumers in the Green Transition* och *Green Claims*.

3 Att nå ut med budskapet till publiken

Publiken spelar en nyckelroll i scenkonstens resa mot hållbarhet. Därför är det viktigt att ni berättar vad ni har uppnått, vad ni gör - och varför. Genom att förmedla ert hållbarhetsbudskap får ni igång snacket, stärker ert varumärke och involverar publiken i ett gemensamt projekt. Fokusera på följande:

- Skapa tydlig och konsekvent kommunikation.
- Dela med er av er avsiktsförklaring eller hållbarhetsplan till era målgrupper. Siktar ni på Theatre Green Book-standarder för produktioner, informera om det i biljett- och marknadsföringsmaterial. När en standard har uppnåtts, använd *självcertifieringsverket* (finns översatt till svenska) för att få en TGB-logotyp och använd den. Finns det en hållbarhetsplan för byggnaden kan det underlätta finansiering om den offentliggörs. Berätta för publiken om er standard för hållbara verksamheter och förklara hur restaurangen eller marknadsföringsenheten bidrar till att uppnå den.
- Goda nyheter går hem. Dela med er av mål, statistik och framgångar. Lägg in en regelbunden hållbarhetsrubrik i nyhetsbrevet eller på sociala medier och inkludera leverantörer och samarbetspartners i berättelsen. Involvera publiken mer direkt genom att bjuda in publikrepresentanter till exempelvis seminarier om miljövisioner. Hitta rätt tillfällen att förmedla budskapen utan att överdriva, till exempel på menyer eller i program.
- Scenkonstaktörer har fantastiska möjligheter att arbeta uppsökande och förutsättningar att kommunicera hållbarhet. Ni kan anpassa det pedagogiska arbetet till skolornas läroplaner och nationella och internationella datum för hållbarhet. Till exempel Zero Waste Day (20 mars, FN), Earth Hour (22 mars, WWF), Internationella matsvinnsdagen i september eller nationella klädbytdagen i april (Naturskyddsföreningen).
- Involvera publiken, till exempel genom att informera om hållbara resealternativ (se kapitel 9). Publiken behöver göras delaktiga, om ni vill att de exempelvis ska göra mer växtbaserade val eller sluta be om buteljerat vatten i restaurangen.
- Sociala medier, webbplatser, program, biljetter, nyhetsbrev och e-postmeddelanden är alla möjligheter att föra ut ert hållbarhetsbudskap.

4 Att nå ut inom organisationen

En hållbar verksamhet förutsätter att alla, inklusive styrelse, all anställd personal och frilansare (se kapitel 2 ovan), har en effektiv kommunikation inom hela organisationen.

Scenkonstmakare är upptagna personer. För att göra omställningen så smärtfri och rask som möjligt behöver ni:

- Sätta tydliga mål och delmål.
- Se till att informationen finns tillgänglig för alla.
- Ärligt och öppet dela med er av var ni befinner er och vad ni har lärt er.
- Alla har en roll att spela i att skapa en hållbar scenkonst. Om ni vill ta vara på deras energi och expertis måste ni hålla dem engagerade och entusiastiska, med en tydlig känsla av framsteg.
- Se till att ni uppdaterar alla kring hållbarhetsarbetet på personalmöten och i kommunikationer.
- Dela med er av standarderna för hållbarhet i de produktioner som alla arbetar med.
- Dela med er av delmål och framgångar i er löpande verksamhet och i uppgraderingen av er byggnad.
- Se till att lyfta fram det arbete, engagemang och den kompetens som ligger bakom omställningen till hållbarhet.
- Fira framgångarna.

5 Att nå ut till alla andra

Det går inte att göra scenkonst utan de frilansande konstnärer, utövare och skådespelare som sektorn vilar på. Varje enskild verksamhets omställning hänger på att kunna få med sig sina samarbetspartners, hålla dem fullt informerade och ge dem det stöd de behöver om de uppmanas att arbeta på ett annat sätt.

Introduktion är nyckeln till ett gott samarbete. När frilansande kollegor ansluter sig till ett produktionsteam eller ett annat projekt, se till att de vet hur viktigt hållbarhet är för er. Se till att de har fått information om vad ni förväntar er - inte bara i allmänna ordalag utan i detalj. Se till att ni fullt ut har förstått vad det innebär för dem - och ge dem det stöd och den information som krävs för att de ska kunna vara med på resan.

5 Papper och digitala medier

1 Inledning

Att hantera papper och utskrifter på ett hållbart sätt innebär att minimera pappersförbrukningen i hela organisationen. I en scenkonstverksamhet omfattar det alltifrån marknadsföring, biljettförsäljning och program till scheman, repetitionsmanus, rapporter och dokumentation. Det innebär hållbara utskriftsrutiner, oavsett om det handlar om interna skrivare eller kommersiella trycksaker som affischer och stora upplagor av program.

Lösningen för att minska pappersanvändningen är ofta att "bli digital", till exempel genom digital biljettförsäljning. Digitaliseringen i sig har dock ett stort klimatavtryck. Komplexa webbsidor, tunga mappar med utkast till videosekvenser, tusentals e-postmeddelanden - allt detta förutsätter energiintensiv lagring. "Molnet" är egentligen inte ett moln - det består av gigantiska serverhallar med omfattande kylbehov.

Spårningsverktyget innehåller checklistor med tips som underlättar planeringen av pappers- och utskriftsstrategier samt strategier för digital hantering.

2 Papper och utskrifter: publika delar

Papper

Traditionell marknadsföring och biljettförsäljning producerar mängder av affischer, flygblad, utskick, rollistor, program och biljetter. Övergången till digitala biljetter och marknadsföringsmaterial har minskat pappersanvändningen betydligt. Se över vilka pappersbehov som kvarstår för att försäkra er om att det inte finns några vettiga papperslösa alternativ. När ni använder papper bör ni tänka cirkulärt. Kan papperet vara återvunnet och återvinnas igen när det kasseras?

Man behöver inte heller sluta med all pappersanvändning från en dag till en annan. Hållbarhet är en omställning som kan ta tid. Det digitala och pappersbaserade kan köras parallellt - programblad kan exempelvis finnas att läsa på nätet för att minska antalet utskrifter, även om ni vet att en del av publiken fortfarande vill ha dem i pappersformat.

Det viktigaste är att se till att bara skriva ut de mängder som behövs. Små, återkommande beställningar av programhäften kan göra att ni slipper gissa hur länge en produktion kommer att spelas. Om mängder av rollistor eller programhäften hamnar i återvinningen - då producerar ni för mycket trycksaker.

Trycksaker

Affischering är en del av de flesta kampanjer, men också en del av er marknadsförings miljöpåverkan.

Välj ett lokalt tryckeri som använder återvunnet papper, erbjuder miljövänliga tryckmetoder och använder giftfritt bläck. Se till att era miljökrav är en del av upphandlingsprocessen för tryckning av trycksaker (se kapitel 10).

3 Interna utskrifter och pappershantering

Se över hur mycket som skrivs ut och fundera på var det kan minskas. Även om det inte går att undvika utskrifter helt, kanske det går att dra ner på dem. Till exempel kan repetitioner även fortsatt behöva pappersmanus - men ni kan ifrågasätta om varje ändring kräver en ny utskrift för varje medlem i ensemble och produktionsteam. Scheman skrivs ibland ut flera gånger, trots att de ofta kan delas digitalt. Alla behöver inte egna kopior av agendor och minnesanteckningar från möten.

Minska pappersanvändningen genom utskriftspolicyer som kräver dubbelsidiga utskrifter och ser till att personalen minimerar hur mycket de skriver ut. Centrala skrivare, som kräver att personalen lämnar kontoret för att hämta utskrifter, har visat sig minska utskrifterna. Detsamma gäller system som identifierar vem som är ansvarig för varje utskrift.

Se till att kontorsmaterial som papper och skrivarbläck kommer från hållbara källor.

4 Digitala medier

Tyvärr är det digitala inte ett utsläppsfritt alternativ. Internet, e-post och molnbaserade tjänster orsakar betydande utsläpp av växthusgaser vid tillverkning, strömförsörjning och kylning av datorer och serverhallar.

Aktiv digital hantering krävs för att minimera ert digitala fotavtryck.

Webbsidor

Er webbplats kan ha ett överraskande stort klimatavtryck. Onlinebaserade utsläppsberäknare kan hjälpa er att förstå det (se sidofältet).

Det finns två sätt att hantera det:

- Välj en internetleverantör som erbjuder hållbar drift.
- Minimera sidantal och datastorlek på webbplatsen.

Spårningsverktyget innehåller förslag på hur mängden data kan minskas. Rörliga bilder slukar lagringsutrymme, så tänk på hur de används. Bilder lagras ofta i högre upplösning än vad som krävs, så minska storleken på dem. Spara inte föråldrade sidor och information längre än nödvändigt.

Webbplatsen är inte ett vindsförråd med oändlig plats. Den måste skötas aktivt.

Digital kommunikation

Digital kommunikation lämnar sina egna klimatavtryck. För många email är inte bara skadligt för oss - det är skadligt för planeten också. De flesta mejl behöver inte lagras, så sätt upp riktlinjer för hur de ska raderas.

Spårningsverktyget ger förslag på hur digital kommunikation kan hanteras. När ni väl har tagit fram en policy, se till att den delges personalen fullt ut, att alla förstår den och är redo att tillämpa den.

Lagring

För de flesta verksamheter växer den digitala lagringen varje år. Vi har vant oss vid tanken att "digitalt" innebär att allt ska vara tillgängligt för evigt. Det är inte bara en logistisk mardröm - det är en mardröm för hållbarheten också.

Att spara flera kopior av stora dokument ökar den digitala lagringen avsevärt. När man exempelvis redigerar en trailer är det inte ovanligt att spara kopior under redigeringsgången. De sparade kopiorna - var och en lika stor som den färdiga filmen - kan ligga kvar på servern eller i molnet i årtal. Detsamma gäller högupplösta foton, ljudfiler och, i mer blygsam skala, scheman, rapporter, minnesanteckningar och program.

Initiera ett projekt för att se över nuvarande lagring och kassera onödiga filer. Skapa tydliga riktlinjer för alla för att minska den digitala lagringen till ett minimum.

Se mer vägledning kring digital hantering, trycksaker, marknadsföring, biljetthantering med mera i "Toolkit" på theatregreenbook.com (eng).

Digitala utsläpp

Enligt International Energy Agency förbrukar serverhallar nästan 1% av den globala elförbrukningen. Det är ett nytt gemensamt ansvar att göra internet mer miljövänligt:

- Undersök er webbplats utsläpp med t. ex. websitecarbon.com. En genomsnittlig webbsida producerar 1,76 gram CO₂ / sidvisning. För en webbplats med 10 000 sidvisningar i månaden blir det 211 kg CO₂ / år (vilket motsvarar vad som absorberas av ca 10 träd under ett år).
- Färre webbsidor har en mindre påverkan. Minimera mängden data (i MB), särskilt genom storleken på video- och bildinnehåll.

6 Mat, dryck och försäljning

1 Grundprinciper

Ungefär en fjärdedel av de globala utsläppen av växthusgaser kommer från livsmedel, och mer än hälften av dessa kommer från animalieprodukter. Scenkonstverksamheter kan bidra till att hantera denna utmaning genom:

- Den publika restaurangmenyn
- Personalkantinens meny

Att ta itu med vilken mat som serveras är en av de enskilt största effekterna ni kan ha på er verksamhets totala klimatavtryck.

En mer hållbar restaurangverksamhet innebär att:

- Att köpa in livsmedel och drycker lokalt och på ett hållbart sätt och att minska eller utesluta livsmedelsprodukter med hög klimatpåverkan.
- Minska matsvinnet.
- Välja och hantera köks- och barutrustning på ett hållbart sätt.
- Hållbar cateringservice och förpackningar (t.ex. undvika engångsartiklar).

Spårningsverktyget innehåller förslag som hjälper er att övergå till en mer hållbar servering.

Annan försäljning kan ha en mindre påverkan men kräver ändå en genomtänkt hantering som en del av omställningen till nettonoll.

2 Matinköp

De råvaror ni serverar och de leverantörer ni arbetar med är hörnstenen i hållbar restaurangverksamhet. Gör menyn säsonganpassad och satsa på lokala producenter. Råvarorna som kommer från mer avlägsna länder bör, idealt, komma direkt från producent eller genom hållbarhetscertifierade grossister/leverantörer för att säkerställa transparens.

Satsa på växtbaserade råvaror genom att erbjuda ett bra utbud av växtbaserade förrätter, huvudrätter och desserter. En gradvis övergång från kött och fisk kan ske genom förrätter med enbart växtbaserade ingredienser och genom att lyfta fram växtbaserade "dagens rätt". När det gäller kött eller fisk bör man endast använda kött och mejeriprodukter som klarar svenska djurskyddskrav och fisk från ansvarsfullt anskaffade källor.

Barsnacks behöver också ses över ordentligt. Erbjud växtbaserade alternativ, välj mejeriprodukter som klarar svenska djurskyddskrav och välj produkter med svenskt ursprung för att minska antalet matmil.

3 Minska matsvinnet

Avfall från publika utrymmen och restauranger kan vara svårt att organisera. Gå igenom avfallet för att identifiera var mat slängs och lägg upp en strategi för att minska svinnet (t.ex. genom att minska vissa portionsstorlekar).

Se till att allt oundvikligt matavfall skickas till rötning (biogasproduktion) eller kompostering. Förse avfallskärl med tydlig märkning. Använd pedalbehållare med symboler på locken och instruktioner på relevanta språk. Mer om detta finns i kapitel 7, "Avfall".

4 Köks- och barutrustning

Mängden energi och vatten som används i köks- och barutrustning kan ha betydande inverkan. Vissa fatölsanläggningar använder betydligt mindre ström och mindre vatten för rengöring. Rådfråga leverantörer om lågenergialternativ och ta med hållbarhet som ett kriterium vid val av utrustning.

Bra underhåll säkrar att utrustningen fungerar effektivt och genom utbildning kan personalen få ut mesta möjliga av den. Se över all utrustning och verksamhet för att identifiera hållbarhetsvinster. Du kanske till exempel kan minska vattenförbrukningen genom att montera flödesbegränsare på kranarna. Matlagningsfett kan lämnas in till återvinningscentral, matavfall kan lämnas in för rötning och biogasproduktion för stadsbussar.

5 Catering och förpackningar

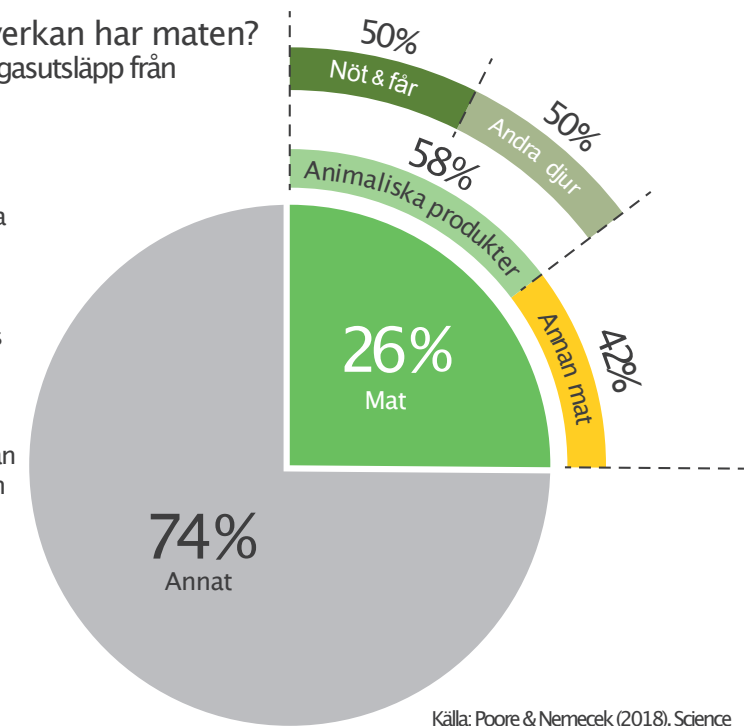
Övergå till och uppmuntra till återvinning där det är möjligt. Undvik engångsmuggar. Riktigt glas och porslin i publiksalongen behöver riskbedömas. Om ni inte tillåter glas och porslin i salong, köp in bra återanvändbara muggar som återlämnas, av t ex v rostfritt stål, aluminium eller plast. (Sedan 2024 måste alla som serverar dryck i en engångsmugg också erbjuda möjligheten att få drycken serverad i en återanvändbar mugg.) Kommunicera tydligt hur de ska återlämnas och utbilda serveringspersonal och publikvärdar i hanteringen. Var beredda på att servera kaffe och vatten i kundernas egna återanvändbara muggar.

Hur stor klimatpåverkan har maten?
Andel av totala växthusgasutsläpp från livsmedel

En fjärdedel av de globala utsläppen orsakas av vår mat.

Mer än hälften av matens utsläpp kommer från animaliska produkter.

Hälften av alla utsläpp från djurhållning kommer från nötkreatur och får.

Köp in barsnacks i komposterbara förpackningar (om det lokala återvinningssystemet kan hantera detta). Glass kan serveras i strutar eller i återanvändbara bägare med ätbara skedar. Köp salta snacks i stora förpackningar, förvara dem i glasbehållare och servera i återanvändbara skålar eller papperspåsar.

Om personalen bär uniformer, t.ex. T-shirts, se till att de är lokalt producerade av naturfibrer och tvättas på ett hållbart sätt med produkter med låg miljöpåverkan.

6 Försäljning

Försäljning kan variera från stora butiker till temporära stånd. Här är några allmänna rekommendationer:

- Sälj produkter som är utformade för att hålla länge.
- Samarbeta med leverantörer för att undvika engångsplast och icke återvinningsbara förpackningar.
- Minimera antalet separata leveranser.
- Undvik plastkassar. Använd återvunna, återanvändbara och biologiskt nedbrytbara förpackningar.
- Främja och samarbeta med hållbara produkter och varumärken.
- Uppmuntra leverantörer att dela med sig av sin hållbarhetspolicy.
- Sälj återanvändbara kaffekoppar och vattenflaskor.

Se "toolkit" på theatregreenbook.com (eng), samt resurssidan för mer tips för en hållbar cateringverksamhet.

WWF har en användbar guide om hållbar mat: www.wwf.se/mat-och-jordbruk/#matkalkylatorn (sv).

7 Fastighetsförvaltning

1 Inledning

Fastighetsskötsel och -förvaltning

Våra byggnader är en av scenkonstens största klimatpåverkande verksamheter. Omställningen till nettonoll är därför beroende av att vi minskar hur mycket energi de använder. Det här kapitlet handlar om hur anläggningarna kan förvaltas så effektivt som möjligt. "Hållbara byggnader", den sista delen i Theatre Green Book, handlar om hur byggnader kan uppgraderas så att de blir ändamålsenliga i klimatkrisen.

Hållbara byggnader

Det sista området i Theatre Green Book, "Hållbara byggnader", ger vägledning om hur byggnader kan uppgraderas för att bli mer hållbara genom:

- Bättre isolering, komplettering av fönster och vindfång, så att de behöver mindre energi.
- Effektivare system för uppvärmning, kylning och varmvatten, så att de förbrukar mindre energi.
- Förnybara energikällor som exempelvis solceller som genererar energi på plats.
- Stöd för biologisk mångfald och minskad vattenanvändning.

"Hållbara byggnader" stöds av ett Excel-verktyg, undersökningsverktyget för byggnader, (finns översatt till svenska) som gör det möjligt för fastighetsägare eller förvaltare att mata in information om sina lokaler och upprätta en preliminär hållbarhetsplan för:

- "Easy Wins" som kan genomföras direkt.
- Underhållsprojekt som kan planeras in i program för löpande underhåll.
- Större investeringsprojekt som kräver insamling av medel och bygglov.

I varje fall rangordnas hållbarhetsåtgärderna efter hur stor inverkan de har, så att du kan vara säker på att du tar itu med de viktigaste sakerna först.

2 Att förstå målbilder

I Sverige finns flera standarder, certifieringar och initiativ med syfte att minska klimatutsläpp och främja klimatneutralitet inom bygg- och fastighetssektorn, till exempel Miljöbyggnad IDrift och BREEAM-SE för byggnader i drift. Swedish Green Building Council har tagit fram en svensk certifiering, NollCO2, med målet att byggnader ska ha netto-noll klimatpåverkan. Den fokuserar på att mäta och minska klimatpåverkan från både byggprocessen och byggnadens drift. Målet är att byggnaden ska vara klimatneutral genom minskade utsläpp och klimatkompensation för kvarvarande utsläpp.

Även om en certifiering inte är aktuell, kan manualer till standarder (som NollCO2) vara användbara som verktyg för att lära sig mer om till exempel mätning och minskning av klimatpåverkan och klimatkompensation för kvarvarande utsläpp. Sök information hos Swedish Green Building Council för samtliga av de ovan nämnda standarderna.

Det här avsnittet fokuserar på att minska växthusgasutsläppen från den operativa verksamheten, vilket hjälper er att sköta er byggnad på ett mer hållbart sätt, medan "Hållbara byggnader" handlar om att uppgradera fastigheten så att den fungerar bättre. Att utföra byggnadsåtgärder har även det en klimatpåverkan, och detta behandlas mer ingående i "Hållbara byggnader".

Genom att beställa en frivillig årlig energideklaration (från en certifierad energiexpert) får ni en bra överblick över byggnadens energiprestanda, tips på åtgärder och framtida kostnader och en möjlighet att se hur ni gör framsteg i ert hållbarhetsarbete.

Se sista delen av Theatre Green Book, "Hållbara byggnader", för mer information. Sök efter lokala certifierade energiexperter på nätet.

3 Styr- och reglersystem

Välfungerande styr- och reglersystem är en förutsättning för att byggnader ska kunna drivas med så låg energiförbrukning som möjligt. Zonindelat uppvärmning ser till att tomma rum inte värms upp. Timers stänger av fläktar och kylsystem. När alla har gått släcker rörelsedetektorer lamporna. Om era nuvarande styrsystem inte möjliggör en noggrann energihantering bör ni prioritera att uppgradera dem. Till dess, inför rutiner för att se till att lampor och värme stängs av när de inte behövs.

Ett så kallat BMS-system ("building management system", ett centraliserat system för att övervaka och styra byggnadens andra olika tekniska system) ger automatisk kontroll över byggnadens energianvändning. BMS-system bör installeras på rätt sätt och personalen som sköter dem behöver utbildas i hur de används.

Se "toolkit" på theatregreenbook.com för mer vägledning om styr- och BMS-system (eng).

4 Beteenden

Även de bästa styrsystemen hjälper inte om personal och gäster inte förstår dem och agerar på ett sätt som gör att byggnaden förbrukar energi i onödan.

Om medarbetare lämnar dörrar öppna så att värme läcker ut från uppvärmda till ouppvärmda utrymmen, om de lämnar lampor tända i tomma rum eller slår på värmen på full effekt för att de fryser, om de öppnar fönster medan luftkonditioneringen är igång och sedan lämnar dem öppna när de lämnar rummet - då slösar byggnaden energi och kostar mer än den borde.

Därför är det viktigt att lära medarbetare (och gäster) ett hållbart beteende och att skapa en kultur där alla använder huset på ett ansvarsfullt sätt.

Lönsamhet

Att använda mindre energi kan ge stora kostnadsbesparingar för en organisation. Den tid det tar att räkna hem kostnaden för att uppgradera styrsystem genom lägre energiräkningar är ofta mycket kort. (Att förändra beteenden kostar ingenting, men sänker också räkningarna).

Detsamma gäller för många andra hållbarhetsåtgärder. Om ni tvekar inför att investera i förbättringsåtgärder är det värt att räkna på de besparingar som varje åtgärd kommer att ge.

5 Underhåll

Planerat förebyggande underhåll är avgörande för en hållbar fastighetsförvaltning.

- Underhåll förlänger livslängden för byggnadskomponenter, anläggningar och inredning.
- Det säkerställer att installationer och anläggningar fungerar så effektivt som möjligt.
- Det förhindrar dyra haverier i byggnaden som stör verksamheten och stjälar budget från möjliga hållbarhetsförbättringar..

Med ett program för planerat förebyggande underhåll kan ni kartlägga den förväntade livslängden och underhållsbehovet för varje del av byggnaden, från tak till värmesystem. Detta hjälper er att planera uppgraderingar på ett effektivt sätt. Om ni till exempel vet att taket kommer att behöva bytas ut om fem år, kan ni planera för att uppgradera isoleringen.

Ett program för planerat förebyggande underhåll ger förvarning om nödvändiga investeringar för att byta ut tak eller sittplatser i teatern, vilket gör det möjligt för styrelse och ledning att planera investeringsprojekt i förväg.

Se "Hållbara byggnader, detaljerad vägledning", kapitel 11, "Underhåll", för mer information.

6 Rätt kompetens

Större verksamheter har egna fastighetsteam som sköter underhåll och fastighetsförvaltning. I mindre organisationer kombineras fastighetsskötseln sannolikt med andra arbetsuppgifter. I sådana fall är det värt att utveckla relationer med servicefirmor och dra nytta av deras expertis. Det är också viktigt att reda ut vilka ansvarsområden ni har som verksamhet (underhåll kan vara upp till hyresvärdens).

I många verksamheter finns kunskap hos medarbetare med lång erfarenhet av organisationen och huset - men den förmedlas inte alltid. Gör en checklista över den information som behövs för att sköta byggnaden på ett hållbart sätt, så att god praxis förs vidare vid personalförändringar, så att det är tydligt vad gäller överlämning, introduktion, information och ansvar. Regelbunden utbildning och löpande kompetensutveckling är viktigt för att hålla medarbetarna väl insatta i aktuella riktlinjer för arbetsmiljö, säkerhet och hållbarhet, lagstiftning och andra regelverk, samt i god praxis inom branschen.

Se "toolkit" på theatregreenbook.com för mer vägledning (eng).

7 Rätt information

Vissa verksamheter har bara fragmentarisk information om hur det står till med underhåll, hur väl taket är isolerat och vem som senast lagade takrännorna. Andra har mer kompletta drifthandböcker och arbetsmiljöregister sedan tidigare investeringsprojekt. Det är viktigt att samla in all information som finns, fylla i luckor när det är möjligt och uppdatera informationen allteftersom åtgärder utförs.

Scenkonstverksamheter och fastighetsbolag bör helst ha ett detaljerat anläggningsregister, som innehåller en förteckning över alla underhållsobjekt och deras relativa skick. Detta dokument bör innehålla scheman över viktiga underhållsuppgifter, hur ofta de behöver utföras och uppskattade kostnader.

8 Städ och tvätt

Daglig skötsel av byggnaden kan ofta göras mer energieffektiv och miljövänlig. Några förslag på vad man kan fokusera på:

- Tvätt: Tvätta i kalla program, använd miljövänliga tvättmedel, lufttorka när det är möjligt och anlita kemtvättar som använder vattentvätt.
- Använd miljövänliga, certifierade rengöringsmedel.
- Tvål: Ekologisk tvål är ett säkert sätt att undvika skadliga kemikalier. Välj i första hand veganska tvålar för att främja djurskydd. Dra ner på produkter som innehåller palmolja.
- Skumtvål är bra, eftersom man får mer ur en mindre behållare. Använd refill när det är möjligt. Köp i storpack för att minska volymerna av engångsplast och antalet leveranser.
- Handdukar eller elektriska handtorkar: Det är inte så stor skillnad mellan de två ur ett utsläppsperspektiv, så håll er till det ni har. Handdukar anses generellt vara mer hygieniska när det gäller att förebygga pandemiska infektioner.

9 Tracking Progress

El- och fjärrvärmeräkningar är ett direkt mått på hur mycket energi som förbrukas. Spårningsverktyget innehåller en beräkningsfunktion som omvandlar de kilowattimmar (kwh) energi som köpts till ett mått på växthusgasutsläppen från byggnadens energianvändning.

Tänk på att positiva förändringar i utsläppsstatistiken kan bero på förbättringar i elförsörjningen. Så genom att spåra själva energin, i kwh, får ni en bättre uppfattning om huruvida ni lyckats spara energi.

Det är bra att förstå byggnadens energianvändning i sin helhet, men det ger inte någon detaljerad information om var energin används.

För att göra det behöver ni:

- Installera undermätare för att registrera energianvändningen för varje del av verksamheten (till exempel scenelektronik).
- Regelbundet registrera energianvändningen så att ni kan identifiera förändringar över tid och upptäcka avvikelser (om energianvändningen inte minskar på sommaren eller under perioder med låg aktivitet i byggnaden, är det något som är fel).

Se mer information och tips i "toolkit" på theatregreenbook.com (eng), samt på [resurssidan](#).

Teknik

Inom stora organisationer hanteras anläggningar med hjälp av hjälpcenter-plattformar, CAFM (Computer Aided Facility Management, datorstödd fastighetsförvaltning) eller BMS (Building Management System, ett centralt system för att övervaka och styra byggnadens andra olika tekniska system.).

En hjälpcentral tar emot, loggar och svarar på serviceförfrågningar från medarbetare.

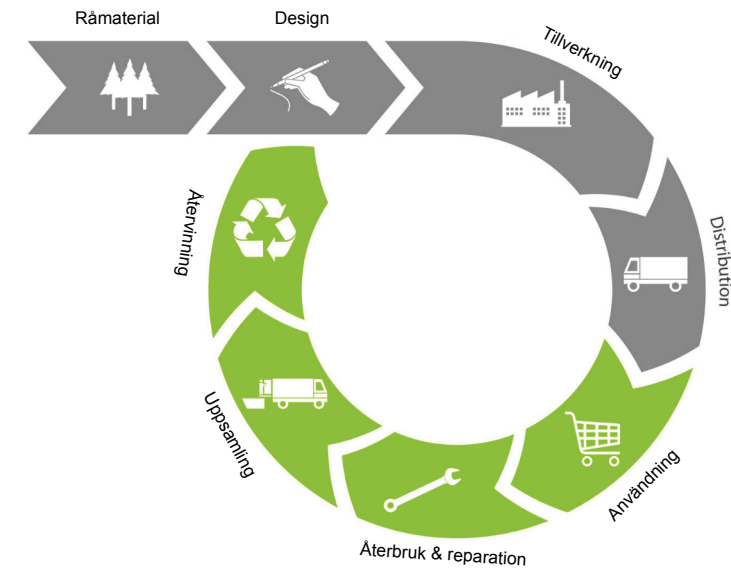
Ett CAFM-system automatiserar funktioner som till exempel schemaläggning av underhållsarbeten. Det kräver bra utbildning av personalen och en utsedd medarbetare som ansvarar för att se över och uppdatera objektdatabasen.

Datoriserade fastighetsförvaltningssystem (BMS) kan förbättra förvaltningen och effektiviteten avsevärt, samtidigt som miljön förbättras och kostnaderna minskar. Se till att BMS-systemet fungerar på rätt sätt och att alla som ska använda det har fått utbildning.

8 Återbruk och återvinning

Avfallshierarkin

Den cirkulära ekonomin

1 Avfallshierarikin

Avfallshierarkin (se ovan) är en ram för hållbar avfallshantering. Förebygg och minska avfallet så mycket det går. Nästa steg är att återanvända där det går (till exempel ett glas eller en porslinsallrik), sedan återvinna (till exempel återvinna materialet i en pappersmugg för att tillverka nya pappersprodukter) och slutligen, utvinna energivärde ur kasserat material (till exempel blandat avfall som bränns i ett fjärrvärmeverk, eller matavfall som rötas till biogas för att driva stadsbussar).

Först efter att dessa alternativ har vägts in ska någonting sluthanteras och kasseras på ett säkert sätt.

2 Den cirkulära ekonomin

Att tillämpa de här principerna kommer att uppmuntra medarbetare och publik att göra hållbara val. Det kommer att hjälpa oss alla att gå från en linjär ekonomi, där råmaterial blir till föremål och sedan blir deponi, till en cirkulär ekonomi, där resurser och material används så länge som möjligt.

3 Minska och återbruka

Det bästa sättet att minska mängden avfall är att undvika att det uppstår från början. För att åstadkomma det:

- Se över leveranskedjor för att identifiera var det går att undvika avfall direkt vid källan.
- Granska aktiviteter som servering, biljettförsäljning och utbildning, för att upptäcka var avfall genereras och hur det kan minskas.

- Uppmuntra beteenden hos gäster och medarbetare som leder till att mindre avfall uppstår.

Dessutom:

- Välj leverantörer som tillåter att förpackningar, inklusive backar och pallar, returneras efter användning.
- Välj produkter som möjliggör att behållare som till exempel flaskor kan returneras för återanvändning.
- Om förpackningar inte kan återlämnas, minska dem så långt det går. Ersätt förpackningar med ätbara eller återanvändbara alternativ där det är möjligt.
- Eliminera engångsplast.
- Minska matsvinnet genom att hålla koll på matförsäljning och konsumtion för att undvika att beställa för mycket.
- Minska pappersavfallet genom att uppmuntra till papperslösa kontor och administration.

Se första delen i Theatre Green Book, "Hållbara produktioner", för vägledning om hur ni minskar och återanvänder material i produktioner.

4 Återvinning

När avfallet har uppstått och produkter och material inte längre kan återanvändas gäller det att minska mängden avfall som skickas till deponi (eller energiåtervinning) genom att öka andelen återvunnet material. För att se till att återvinningsbara material är av god kvalitet är det viktigt att begränsa att blanda dem:

- Identifiera de vanligaste soporna och sortera dem i de fraktioner

som är relevanta och i enlighet med vad avfallsentreprenören erbjuder för fraktioner till materialåtervinning.

- Försäkra er om att entreprenören åtar sig att följa upp och kontrollera var det sorterade avfallet hamnar.
- Utbilda medarbetare så att de förstår källsortering och återvinningsystem och hur avfallet från huset hanteras.
- Utbilda gäster i att hantera avfall på rätt sätt.
- Se till att det finns tillräckligt med behållare för att på plats kunna separera flera olika typer av avfall (till exempel torrt återvinningsbart material, komposterbart och blandat brännbart).
- Se till att det finns tydliga och enkla skyltar om återvinning för personal och besökare.

5 Energiutvinning och deponi

Avfall som rymmer energi (till exempel träprodukter, blandat brännbart eller matavfall) kan tas om hand av fjärrvärme- och biogasproduktion.

Deponi (sådant som inte kan brännas eller rötas) bör hanteras av entreprenörer som kan garantera en säker hantering av allt avfall.

Se mer idéer kring sophantering i "toolkit" på theategreenbook.com (eng) samt på resurssidan.

9 Resor och transport

1 Inledning

Resor är ett så kallat "Scope 3-utsläpp". Med andra ord är det inte verksamhetens direkta ansvar, att jämföra med olja som förbränns i en äldre panncentral (Scope 1) eller energi som produceras i ett fjärrvärmeverk (Scope 2). Den energi som förbrukas vid resor är en indirekt konsekvens av verksamheten.

Precis som med många andra Scope 3-utsläpp har scenkonstverksamheter inte full kontroll över resandet - vi kan inte diktera för publiken hur de ska anlända till föreställningen eller ändra busstidtabellerna. Publiken kan ju också använda sin resa till att handla, äta ute eller besöka vänner, förutom att se en föreställning.

Trots detta finns det konkreta åtgärder man kan vidta för att stödja hållbara resval för

- Publik,
- Personal
- Besökare (inklusive frilansare)

När det gäller "transporter" - leveranser och turnerande - kan man välja hållbara alternativ för att minimera sitt klimatavtryck. Miljövänliga riktlinjer för resor kan också minska koldioxidavtrycket från personalens resor i arbetet.

I alla dessa fall är nyckeln till att minska utsläppen från resor att:

- Minska antalet och längden på resorna där det är möjligt.
- Identifiera hållbara alternativ och göra dem enkla att använda.
- Främja hållbara val, t.ex. genom att upplysa publiken, medarbetarna och besökarna om konsekvenserna av bilresor, informera dem om alternativ och uppmuntra till hållbara val.

En hållbarhetsplan kan inkludera alla dessa initiativ.

2 Hållbara resealternativ

De mest hållbara sätten att ta sig till föreställning är att gå, cykla, åka elbil eller åka kollektivt.

- Se till att skyltning fungerar för fotgängare så att de hittar till er. Samarbeta med lokala myndigheter för att se till att vägarna är väl upplysta, väl underhållna och trygga.
- Se till att det finns tillräckligt med cykelställ samt utrymmen för hopfällbara cyklar. Säkra cykelförråd underlättar för personalen att cykla. Det går att ordna säker cykelförvaring internt genom att konvertera ett förråd eller ett oanvänt kontor. För vissa besökare kan det vara bra med laddningsstationer för elcyklar. Marknadsföring och hemsida kan informera publik och besökare om vilka möjligheter ni erbjuder.
- Bearbeta kommunen för att få till stånd markerade och väl skyltade cykelvägar till era lokaler. I vissa städer kan det vara möjligt att samverka med ett lokalt cykelprojekt.
- Om ni har parkeringsplatser kan ni installera laddningsstationer för elbilar. Marknadsför taxibolag med elbilar på hemsida och i information till medarbetare.
- Det kan vara svårt att påverka kollektivtrafiken till era lokaler - även om det kan vara värt att bearbeta lokala buss- eller tågbolag. Däremot kan tydlig information om kollektivtrafik och tidtabeller läggas ut på hemsidan, med länkar till biljettköp, serviceinformation och olika "promenadappar". I vissa fall kan det vara värt att justera föreställningstiderna så att de passar de lokala tåg- eller busstidtabeller.

Läs mer om GHG-protokollet och olika typer av utsläpp (scope 1, 2 och 3) på Naturvårdsverkets hemsida: naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/luft-och-klimat/berakna-klimatpaverkan/

3 Publiken

Ingen vill förstås att minskat resande ska innebära minskad publik. Det går dock att uppmuntra publiken att dra ner på sitt resande, till exempel genom att kombinera teaterbesök med andra ärenden. Ett enda besök för att handla och gå på teater kan halvera en persons körsträcka.

System för samåkning kan också minska resor genom att publiken samåker med bil eller åker (el)taxi hem.

En publikundersökning kan samla in data om nuläget och ge en baslinje att arbeta utifrån.

Nyckeln till framgång är tydlig information om hållbara resealternativ. Dessa kan främjas genom information i samband med biljettförsäljning och på hemsidan. Det blir lättare att nå ut med budskapet om ni redan har engagerat publiken i er hållbarhetsresa.

Att mäta resor

Som med de flesta aspekter av hållbarhet, så vet ni bara om ni gör framsteg om ni samlar in data på ett effektivt sätt.

Sikta på att samla in så mycket information ni kan om hur publiken tar sig till era evenemang, så att ni kan mäta förändringar över tid - och uppdatera publiken när utsläppen minskar.

Gör vad ni kan för att mäta personalens och besökarnas resor. Sätt upp mål för en gradvis förbättring från år till år och använd insamlad data för att fokusera på förbättringsområden.

Spårningsverktyget (en arbetsbok i Excel, finns översatt till svenska) innehåller en enkel resekalkylator.

Hållbart resande kan uppmuntras genom:

- Ett något reducerat biljettpris vid användning av kollektivtrafik, vilket kan uppmärksammas i samband med biljettförsäljning.
- Minska antalet parkeringsplatser för bilar över tid.
- Föreslå publiken att klimatkompensera för resor vid inköpstillfället. Det kan gå att länka till kompensationssystem och ange reseavstånd genom biljettköparens postnummer.

Om er verksamhet lockar internationell publik kan er hemsida informera om hållbara sätt att resa från utlandet.

4 Personal

Det finns olika sätt att minska personalens resande:

- Flexibla arbetstider för att minska pendling.
- Videokonferenssamtal för att minska resandet till möten. Långväga resor bör endast göras när det finns en tydlig anledning till att ett videosamtal inte fungerar.
- Tidsplanera för att minska antalet långväga resor. En enda resa kan t.ex. planeras så att den passar flera möten.
- Minska antalet enkelresor i taxi.

Hållbart resande kan främjas och uppmuntras genom att:

- Anmäla sig till cykelprogram för arbetsplatser, inför förmåncyklar eller att subventionera personalens cykelinköp.
- Erbjuda säkrare cykelförvaring (tillsammans med verktyg för cykelreparationer och gemensamma reparationsdagar).
- Ordna duschmöjligheter för cykelpendlare.
- Subventionera busskort för lokaltrafiken.
- Förlägga möten så att medarbetare undviker rusningstid.

Er hållbarhetsplan för resor kan samla all information på ett ställe och hjälpa personalen att använda mer miljövänliga transportmedel i alla delar av sitt arbete.

5 Besökare / frilansare

För att minska besökares resande:

- Anlita om möjligt lokala konsulter.
- Ordna tillfälligt boende för gästade konstnärer i närheten av repetitionslokaler och spelplatser. Försök att skapa längre vistelser för konstnärer som kommer utifrån. Främja hållbara resealternativ för resor till spelplats och repetitioner.
- Använd videokonferenser när så är möjligt.
- Fundera över var gästade konstnärer och frilansare är baserade. Det kan vara möjligt att anställa frilansare som är baserade i närheten. Vissa scenkonstinstitutioner kan till och med välja att rollbesätta lokalt.

6 Leveranser och transport

Det går att minska på antalet transporter genom att:

- Planera i förväg och samordna för att undvika flera leveranser från samma leverantörer.
- Se till att produktions- och förrådslokaler ligger i närheten av varandra.
- Köpa in material lokalt.

För att göra leveranserna så hållbara som möjligt:

- Överväg att ersätta ert egna fordon med en eldriven skåpbil.
- Leta upp leverantörer som erbjuder hållbara leveranser.

7 Turnerande

Hållbara turnéer är en förutsättning för att teatern ska kunna utvecklas mot hållbarhet och samtidigt nå ut till publiken. Nyckeln är att:

- Minska antalet personer och utrustning ni turnerar med.
- Minska antalet och längden på resorna.
- Välj hållbara transporter när det är möjligt.

Det finns ett separat kapitel om hållbara turnéer i Theatre Green Book, "Hållbara produktioner".

Klimatkompensation

Att "kompensera" för utsläpp innebär att man betalar för att kompensera för sina utsläpp av växthusgaser genom att motverka utsläpp i en annan del av världen. Ni kan till exempel betala för att plantera träd, vilket i princip kompenserar för de utsläpp som er resa ger upphov till.

Kompensation är dock alltid en sista utväg och bör inte övervägas förrän alla andra idéer i denna guide har utforskats.

Många företag erbjuder klimatkompensationstjänster. Läs mer om klimatkompensation på t ex Naturskyddsföreningens hemsida: naturskyddsforeningen.se/artiklar/fragor-och-svar-om-klimatkompensation/

10 Avtal och inköp

1 Inledning

Scenkonstverksamheter kan inte påverka allt. De är beroende av leverantörer av mat, plywood, papper och rengöringsmedel. De arbetar ofta med entreprenörer för städning, byggnadsunderhåll och underhåll av teknisk utrustning.

För att er verksamhet ska vara hållbar behöver alla dessa tredje parter dela era värderingar och arbeta enligt de riktlinjer som ni har satt upp.

Det kräver:

- Väl definierade riktlinjer som ni kommunicerar på ett tydligt sätt.
- Inköpsregler och -praxis som prioriterar hållbarhet, identifierar aktörer med gemensamma värderingar och gör skillnad på meningsfulla åtgärder och "greenwash".
- Avtal där hållbarhetskraven är inskrivna.
- Uppföljning och utvärdering av resultat.

2 Standarder

Med tiden kommer leverantörer specialiserade på scenkonst liksom entreprenörer inom branschen att bli bekanta med Theatre Green Book, så att ni kan hänvisa till den när ni fastställer standarder. Anvisningarna i Green Book är skrivna på ett lättillgängligt språk och bör vara begripliga utan några extra förklaringar.

Externa standarder och guider kan också fungera som referenser för hållbarhet, till exempel Sustainable Restaurant Associations ramverk "Food Made Good" (se "toolkit" på theatregreenbook.com), WWFs "Matguiden" eller Livsmedelsverkets kriterier för hållbar upphandling).

Oberoende certifiering är nödvändig för alla produkter som gör anspråk på att vara hållbart producerade eller klimatneutrala.

Om ni själva behöver definiera egna standarder ska ni se till att de omfattar följande:

- Produkternas ursprung (dvs var de ursprungligen tillverkades och var råvarorna kommer ifrån).
- Leverans- och transportsätt samt förpackningar.
- Certifiering.

3 Upphandling och inköp

Hållbara inköp identifierar externa parter som kan leverera det ni behöver på ett hållbart sätt. Det hjälper er att hitta partners som delar era värderingar, utveckla långsiktiga relationer med dem och uppmuntra dem att vara en del av er hållbarhetsresa.

Kriterier för inköp och upphandling

Se till att hållbarhet rankas på samma sätt som kostnad och kvalitet när ni väljer leverantörer. Vid inköp av varor eller tjänster bör hållbarhet prioriteras högt och poängsättning utformas så att den återspeglar detta. Inkludera hållbarhet i frågeformulär till potentiella leverantörer.

Information

När man granskar information från olika företag är det ibland svårt att skilja "gröna" påståenden från verkligheten, och det är lätt att förlora sig i detaljerna om var olika komponenter kommer ifrån och vilka standarder man kan lita på.

Efterfråga transparens för hela produktens livscykel från leverantörer. Ifrågasätt "gröna" budskap och begär ytterligare information om certifieringssystem. Be att få se miljöpolicyer eller hållbarhetsreferenser. Ställ om möjligt krav på oberoende miljöcertifiering.

Fråga efter information om transportsätt och transportsträckor. Ställ även frågor om förpackningar, avfallshantering och om avfallshantering kan ingå i avtalet.

Var framför allt tydlig med era egna standarder och be om verifiering av att leverantörernas anbud kommer att uppfylla dem.

Central upphandling

För större organisationer innebär en central upphandlingsfunktion att standarderna följs i allt ni gör och att olika avdelningar inte behöver uppfinna hjulet på nytt vid varje enskild upphandling. Checklistor över godkända leverantörer sparar tid i jakten på lämpliga partners.

Svenska Upphandlingsmyndigheten erbjuder stöd för hållbar upphandling: upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling

Se även "toolkit" på theatregreenbook.com för en utförlig guide (eng).

4 Avtal

Nya avtal med externa leverantörer eller uppdragstagare bör revideras så att de omfattar hållbara principer, åtaganden och specifika roller. Det kan till exempel handla om rätten att återanvända och återvinna produkter där det behövs.

Key Performance Indicators (KPI:er eller nyckelindikatorer) kan införas för att mäta resultat. Dessa kräver aktiv uppföljning (se nedan).

Ibland kan man komma överens om att anpassa befintliga avtal så att de omfattar hållbara incitament, roller och funktioner. Tilläggsavtal kan göra att befintliga avtal överensstämmer med hållbarhetsmålen.

Inkludera hållbarhetsprinciper och ömsesidiga åtaganden för hållbarhet i avtal med personal, frilansare och gästspel.

Se "toolkit" på theatregreenbook.com för ett exempel på en tilläggs klausul för leveransavtal (eng).

5 Uppföljning av resultat

KPI:er i avtal underlättar uppföljning av verksamheten och ger bättre slutresultat. De måste dock administreras aktivt. Arbetstid behöver avsättas för att kunna följa upp resultat och lösa problem som dyker upp.

Meningsfulla framsteg i klimatkrisen kommer från bättre åtgärder och inte bara bättre avsikter. Om ni har begränsad med tid och resurser bör ni välja ut de åtgärder som har störst inverkan. Följ upp dem, till exempel genom att fråga efter certifikat eller verifiera hur långt man har kört vid leverans.

11 Nettonoll och mer därtill

1 Inledning

Det yttersta målet för varje organisation är att årligen inte orsaka några växthusgasutsläpp alls: att driva verksamheten utan att skada planeten.

För de flesta kommer det att ta flera år att uppnå. Det är en omställning, inte en förändring över en natt. För somliga kan det vara omöjligt. Vi har till exempel inte ett utsläppsfritt transportnätverk som möjliggör hållbara turnéer. Äldre historiska byggnader kan inte isoleras fullständigt och kommer förmodligen alltid att förbruka mer energi för att hålla en rimlig inomhustemperatur.

När verksamheter inte kan uppnå en utsläppsfri drift kan de nå "nettonoll" genom att "kompensera" för den mängd koldioxid de orsakar som de inte kan undvika, genom andra åtgärder. Kompensation innebär att man beräknar sina utsläpp och sedan investerar i ett program (t.ex. trädplantering) för att därmed absorbera samma mängd växthusgaser som verksamheten släpper ut. I teorin upphävs byggnadens påverkan: det är "netto noll".

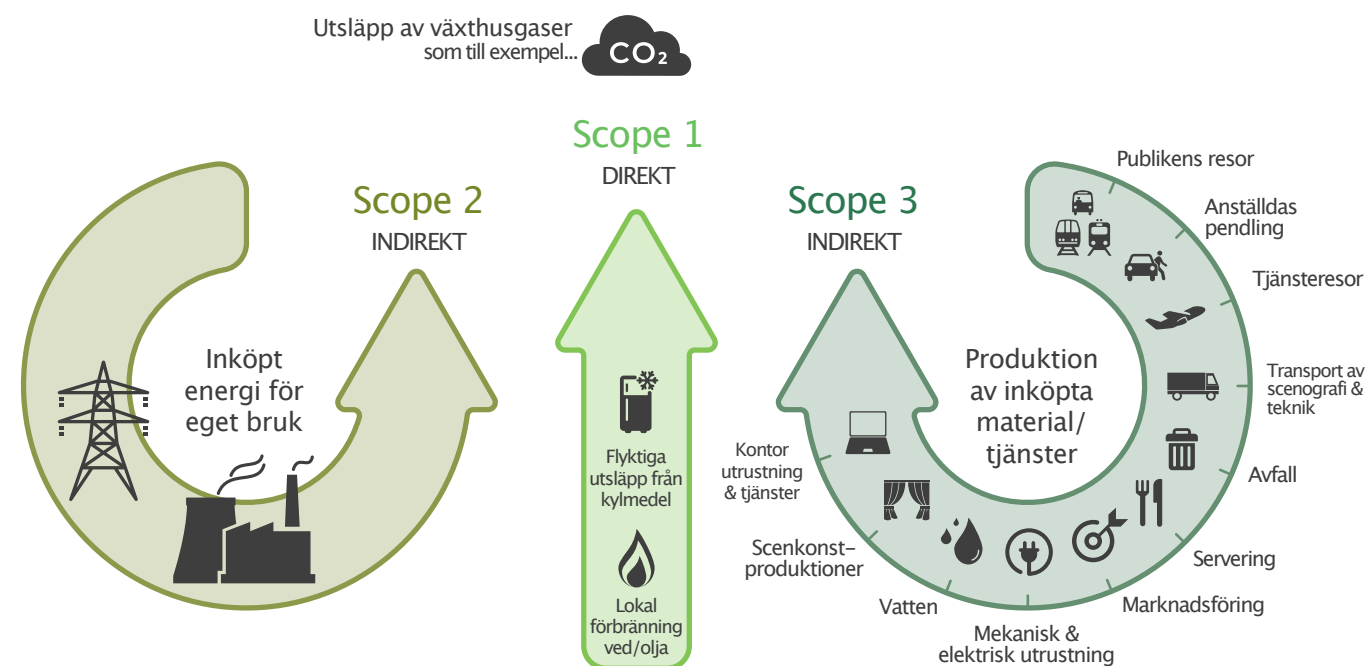
Det är dock svårt att göra korrekta utsläppsberäkningar, klimatkompensation är komplicerat och det kan vara svårt att hitta system som man kan lita på. Kompensation bör alltid ses som en sista utväg. Det första steget är därför att minska utsläppen av växthusgaser så långt det är praktiskt möjligt.

2 Klimatkompensation

Om man väljer att klimatkompensera för kvarstående utsläpp är det lämpligt att följa UK Green Building Councils riktlinjer (även Swedish Green Building Council rekommenderar dessa):

Klimatkompensationer bör antingen upphandlas direkt eller via erkända befintliga ramverk för kompensation. Båda dessa vägar bör sträva efter att visa "additionalitet" (det vill säga, att de inte skulle ha skett ändå), undvika dubbelräkning och erbjuda en tydlig metod för att verifiera faktiska utsläppsbesparingar.

Ramverk för klimatkompensation som är lämpliga att överväga, enligt UK Green Building Councils riktlinjer, är bland annat "Clean Development Mechanism" och "Gold Standard".

Det kan dock vara svårt att hitta ett riktigt tillförlitligt system för klimatkompensation. Om ni inte har fokus på att deklarerat "nettonoll" kan det vara lika effektivt att göra motsvarande donationer till exempelvis ett lokalt naturvårdsprogram.

Om verksamheter har siktat inställt på "nettonoll" kommer den mängd som de behöver kompensera för att fortsätta minska. Se till att regelbundet balanserar era behov mot era kompensationer - och halka inte efter med betalningarna.

3 Regenerativa ("återställande") åtgärder

För många scenkonstverksamheter kommer det att bli en utmaning att nå nollutsläpp av växthusgaser. Samtidigt är det viktigt att fokusera på det långsiktiga arbetet med att återställa en del av den skada som vi redan har orsakat planeten.

Definition av nettonoll-utsläpp

Nettonollutsläpp för en befintlig scenkonstbyggnad kan definieras så här:

"När mängden utsläpp av växthusgaser som är förknippade med byggnadens operativa energi på årsbasis är noll, eller negativ. En byggnad med noll nettoutsläpp av växthusgaser är mycket energieffektiv och drivs av förnybara energikällor på plats och/eller utanför byggnaden, och den återstående utsläppsbalansen kompenseras."

Som omhuldade institutioner i lokalsamhället har scenkonstverksamheter möjlighet att påverka och inspirera till åtgärder bortom ramen för den egna verksamheten. Kunskapsutbyte, kollektiva inköp av liknande tjänster eller olika samverkansprojekt för samhällsengagemang är sätt att öka effekten av de egna strategierna.

I slutändan bör offentliga byggnader sträva efter att vidta återställande åtgärder genom att generera elektricitet, främja biologisk mångfald och vidta alla medel de kan för att hantera klimatkrisen.

Resan behöver inte sluta vid nollutsläpp.

Definiera utsläpp: Scope 1, 2 and 3-utsläpp

Scope 1-utsläpp orsakas direkt av verksamheten, när den t ex använder fossila bränslen som olja eller gas i en panncentral.

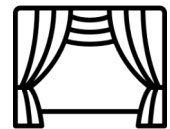
Scope 2-utsläpp kommer från indirekt energiproduktion - dvs. när en teater köper el som elbolaget producerar genom att förbränna fossila bränslen i kraftverk.

Scope 1 och 2 ligger oftast inom verksamhetens kontroll.

Scope 3-utsläpp är indirekta och betydligt svårare för verksamheten att kontrollera.

De orsakas av publikens resor till spelplatsen, koldioxidutsläppen från transporter och leveranser för varor och avfall. Det är förvirrande att försöka beräkna, för att inte tala om att förändra dem.

Hitta verktyg med mera på svenskscenkonst.se/tgb

Hållbara produktioner

för...

- Produktionsberäknare att ladda ner (sv)
- Detaljerad handbok (sv)
- Fallstudier (eng)
- Toolkit (eng)

Gå till
resurser för
produktioner

Hållbara verksamheter

för...

- Spårningsverktyg att ladda ner (sv)
- Detaljerad handbok (sv)
- Fallstudier (eng)
- Toolkit (eng)

Gå till
resurser för
verksamheter

Hållbara byggnader

för...

- Undersökningsverktyg att ladda ner (sv)
- Detaljerad handbok (sv)
- Fallstudier (eng)
- Toolkit (eng)

Gå till
resurser för
byggnader

Certifiering

för...

- Formulär för självcertifiering att ladda ner

Gå till
certifiering

*Renew Culture är medgrundare och medförfattare till Theatre Green Book.
Vi har banat väg för tillväxten av TGB-nätverk över hela världen och är
pionjärer på scenkonstens resa mot hållbarhet.*

<https://www.renewculture.co.uk>

Renew Culture
The Theatre Green Book

*Buro Happold är ett internationellt, integrerat konsultföretag bestående av
ingenjörer, konsulter och rådgivare. Efter att ha drivit på byggbranschen i att utlysa
ett klimatnödläge, har vi åtagit oss att minska vår egen påverkan genom att uppnå
utmanande mål baserade på vetenskap. Vi arbetar kollektivt mot en jämlik och grön
framtid genom att anpassa vår verksamhet för att mildra klimatförändringarna och
den biologiska mångfaldskrisen och genom att hjälpa andra att uppnå sina
hållbarhetsmål.*

<https://www.burohappold.com/about/>

BURO HAPPOLD

Varken Theatre Green Book eller dess författare och sponsorer kan hållas ansvariga för eventuella skador som indirekt eller direkt kan uppstå till följd av tillämpning eller användning av Theatre Green Book och dess innehåll.

Ingen garanti ges eller antyds om riktigheten, tillförlitligheten, fullständigheten eller lämpligheten av råd som ingår i Theatre Green Book. Den erbjuds i god tro för att hjälpa teatermakare att ställa om till en mer hållbar praxis, användandet av innehållet sker dock helt och hållet på användarens risk och ansvar.